

Փոստը ՇԱԲԱԹ օրերը կը հրատարակուի :
Տարեկան բաժանորդագրենք է երկու և կես արծաթ Մեծիտ կամսիկ վճարելի , քե՛ մայրաքաղաքի և իւր արտաքսայից և քե՛ գաւառաց համար :
Վեց և երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ կընդունուի :
Հատը 40 փարայ է , և կը գտնուի մասնա-
որակա Պանթ-Գաբու ջրավաճառ և գրավա-
ճառ Պոդոս և Յակոբ աղայից խանութները :

Ծանուցման տողը 3 դուրուշ է մեկ անգամի
համար : Աւելի աման կըլլայ աւելի անգամներու
համար :
Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է գիր
ուղղելի առ ՏԵՐԵՆ-ՏԵՐ Հ. Ս. Ալաճաճեան Կ. Պոլիս
Պալլե-բազար Նափիէ խան վերի յարկ բիւ 16 :
ADRESSE
H. S. ALADJADJIAN
Directeur du journal Arménien Pounte
—16 Nafié-Han, Balouk-Pazar 16—
CONSTANTINOPLE

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՓՈԻՆՉԻ

Վանքէնց Խմբագրութեան օրագրային
վարչութեան տեսուչ խորհրդոց
կարեւորագոյնն է , ո՛չ այս և ո՛չ
անցեալ Եօթնեկաց մէջ նիստ չը-
բաւ : Վանքէնց բազմադարեայ
և կորստական վիճակին տեղեակ
եղողներն ի հարկէ ցաւով մեծաւ
կիմանայ այս Խորհրդոց նիստերուն
ընդհատումն ու անգործութիւնը :
Երազարական հրապարակին վերայ
տակալին կը շարունակուին Մշտ
Ս. Կարապետի պատմական ու
պատուական վանքին ներկայ աղե-
տալի տիրու Նկարագրութիւնը .
անցապաղ օգնութեան պէտք ու-
նի այս վանքն . վանքէնց Խորհր-
դոց անդամաց գրեթէ ամէնքն ալ
տեսած են այդ վանքն և քաջ գի-
տեն թէ Ս. Կարապետի քանի՛ օգ-
տակար կրնայ լինիլ եթէ արդի
նորոգութիւն վանահայր Գեոր. Խա-
րախանեանի փութալմանութիւնը
գտնէ պէտք եղած օժանդակու-
թիւնն : Ահա ինչպիսի Ս. Մակա-
րայ վանքին վիճակն ալ : Առաջի ա-
յաց ունեւոր վանական հաստա-
տութեանց կացութիւնն և բար-
ւոյ վերակացութեան անհրաժեշտ
պէտքն , պարտ կը համարուի հը-
րաւէր կարգաւ առ վանքէնց
Խորհրդոց որ չէ թէ շարաւրթ մէկ
անգամ ալ քանիցս ի խորհրդա-
կցութիւն նստի , և ամէն կարելի
միջոց և ջանք ու ճիգ թափէ վա-
նքէնց բարեկարգութեան ու ար-
դիւնաւորութեան համար : Ո՛չ ևս
տարակուսելի է թէ վանքերուն
տուրք , պտղի , նուէր և այլն տուող
զեւեղացի մերայնոց բազմադոյնը
կարօտ են կրօնական հովուու-
թեան և ուսման ու կրթութեան ,
և եթէ վանքէնց մէջ որչափեալ
անձնաւոր ու շահամուտ եկեղեցա-
կան ու աշխարհիկ մարդոց տեղ
խղճամիտ և սակաւ մի անձնուէր
անձինք հաստատուին , թէ՛ վան-
քայը նիւթապէս և բարոյապէս
կը դարձանայ , և թէ՛ վանական
թեմանրէից Ժողովուրդը ներկայ ու
չորմուկ վիճակին մէջ չգտնուիր :
Բնտ մեղ , վանքէնց բարեկարգու-
թեան համար առաջին պէտք է ,
անհրաժեշտ պէտք է արտաքսել
այդպիսի անարժան մարդիկ , և
անընդհատ խորհիլ ու գործել
վանական բարեկարգութեան հա-
մար :

Թղթակցութիւն Փոլսէն

Ունիւք . 1 Փետրուար 1890 : -
Եւրոպայէ վերադարձէս ի վեր
միօրինակ բողոքած եմ և չեմ մաս-
նակցած քաղաքիս Սարաճեան
վարդապետի ձեռնարկած եկեղե-
ցիկ մը շինութեան տարօրինակ
գործոյն , և վերջապէս ամէն յա-
րաբերութիւն խղած եմ իւր հետ
բոլոր իւր գործերու պատասխա-
նատուութիւնն իւր վերայ թող-
լով , և ապագային պահելով իմ

Արդար զայրոյթս լսելի ընել տա

Լու իրաւունքն : Մանրամասնու-
թիւնը հաղորդուած են կեդրո-
նական վարչութեան , Կաճառ Հայ-
կանն այլ ևս գոյութիւն չունի
Ուսթըրի մէջ : Մ. Յ. Թեֆէնէ-
նեան
Կէպրու . 5 Յուլի 1890 : - Կիւր-
նոյ վիճակի ազգայինը հինգ տա-
րիէ ի վեր ո՛չ առաջնորդ և ո՛չ ա-
ռաջնորդական տեղապահ չունէին ,
և երեսի վրայ ձգուած էին աղ-
գային և եկեղեցական համայն
գործեր : Վերջապէս տեղայն Կրօ-
նական Ժողովի սթալիւնով գրեց
առ Ամեն . Կաթողիկոսն Կիլիկիոյ
արժանաւոր առաջնորդի մը ան-
հրաժեշտ պէտքն , և Նորին Սրբու-
թիւնն թէպէտ առաջին անգամ
զայս ալ , սակայն երկրորդ նամա-
կաւ , 26 Մայիս , երկու նուիրակ
վարդապետօք հանդերձ առաջնոր-
դական տեղապահութեան պաշտօ-
նով տեղի ժամանեց Գեոր. Տ. Պետ-
րոս Ծ. վարդապետ Պալեան , նա-
խորդ առաջնորդական տեղապահ
Տիմիթիկի : Դաճանայից դասն և աղ-
գային երեւելիներէն շատերն հա-
զերձ երգեցիկ դարձան և հո՞՞ք բաղ-
մութեամբ դիմաւորեցին Նորին
Գերապատուութիւնն մինչ Ալին կոչ-
ուած տեղն : Անդ մի քանի վայր-
կեան հանգչեցին յետոյ՝ փառաւոր
հանդիսիւ և քաղցր երգերով իջաւ
յԱռաջնորդարան Մայր եկեղեց-
ւոյ : Նորին Գերապատուութիւնն
կիւրակէ առաւօտ իւր աղբու քա-
րովը միթմարեց Ժողովուրդն ,
հաղորդելով համայնից Ս. Կաթո-
ղիկոսի ողջոյնն և հայրական օրհ-
նութիւնն : Յուսալից եմ թէ այ-
սուհետեւ Պալեան Հօր շնորհիւ գո-
հացուցիչ վիճակ մը պիտի ունե-
նամք : Մանաւանդ վարժարանն
ըր պիտի բարեկարգին , որ մեծ
պէտք ունին բարեկարգութեան :
= Տեղայն գայմագամ Ռէշիտ
պէյ վոլադերեցաւ այլուր . Մեծ .
Էօմէր պէյ , որ հինգ տարի յա-
ռաջ գայմագամութեան պաշտօնը
կը վարէր աստ , յաջորդեց Ռէ-
շիտ պէյի . շատ շքեղ եղաւ Նորին
Մեծապատուութեան ի քաղաքս
մուտքն . դիմաւորեցին պաշտօնա-
կան և երկելի անձանց շատերն :
Գալտտեան երկրորդ օրն նախա-
պէս ընդունեց Նորին այցելութիւ-
նըն ի պանդոսի իւր , Մեծ . Սար-
գիս Էֆէնիար Միւսաբեան : Հան-
րածանօթ են Էօմէր պէյի նախ-
կին հանրօգուտ գործերն . ուստի
կը յուսամք թէ դարձեալ միւս
նոյն բարեք ընթացիւ օգտա-
կար և սիրելի պիտի հանդիսա-
նայ : = Առաջ . Տեղապահ Հօր
անդուտ աշխատութեամբ կազմա-
ւորեցան ազգային խանդարեալ
և լուծեալ Ժողովներն , Սահմանա-
դրութեան տրամադրութեանց
համաձայն օրինաւոր քուէարկու-
թիւն կատարուելով : - Սրբ ու-

Նիւր գաւառական Ընդհանուր , և

Կրօնական ու Փաղաքական Ժո-
ղովներ :
Ահաւասիկ նորոգութիւն Ժողով-
ներն :
Գաւառական Ընդհ . Ժողով
Սրբ . Տ. Կարապետ Մանկերճեան .
Սրբ . Տ. Կարապետ Գարահիսարցի .
Ենովք Էֆ . Մարանեան Ստեփանյան .
Մ . Յովհաննէս Էֆ . Միսիրեան
Ատենադպիր .
Մ . Սարգիս Էֆ . Միւսաբեան .
Մարթէոս Էֆ . Գիւրքճեան .
Նահապետ Էֆ . Նահապետեան .
Ճանոյ աղա Խարմանտայեան .
Սահակ Էֆ . Թէրճեանեան .
Մանուկ աղա Ինճեան .
Աւետիս Պատուելի Պիլիկեան .
Գրիգոր աղա Խանչեան .
Գաբրիէլ » Զօքարեան .
Յովհաննէս » Գոյունեան .
Կարապետ » Փիրանեան .
Խաչատուր » Նահապետեան .
Մ . Թէրճեան » Թէրճեանեան .
Արգար » Թահմազեան .
Պէհատուր » Պէհատուրեան .
Մկրտիչ » Պարոնեան .
Մելքիսեդեկ » Գօյունեան .
Կարապետ Էֆ . Արապեան .
Կրօնական Ժողով
Տ . Գասպար քահանայ Զատիկեան
Ստեփանյան .
Տ . Կարապետ քահանայ Փարթա-
եան Դերատեմապետ .
Տ . Յեսու քահանայ Խուսթեան
Ատենադպիր .
Տ . Ոնեքիմոս քահանայ Հարդը-
ուարթ Դերատեմապետ .
Տ . Պետրոս քահանայ Տ . Պետրոս-
եան .
Տ . Հմայեակ քահանայ Ճէմճէմ-
եան .
Փաղաքական Ժողով
Սարգիս Էֆէնիար Միւսաբեան Ս .
տեմապետ .
Սահակ Էֆէնիար Թէրճեանեան Ս .
տեմապետ .
Մկրտիչ աղա Պարոնեան .
Մ . Յովհաննէս աղա Գօյունեան .
Յակոբ աղա Մակարեան .
Մարթէոս Էֆ . Գիւրքճեան .
Մելքիսեդեկ Էֆ . Գօյունեան .
Շնորհաւորելով նորոգութիւն Մե-
ծապատիւ Ժողովականներն՝ կը
մաղթեմք կարողութիւն և անվը-
հատ յարատեւութիւն իւրեանց
նուիրական պաշտաման մէջ :
Կ . Տ .
Կէպրու . 24 Յուլի 1890 : - Դոր-
ծով իւրիւր ժամանակ մը ի Կիպրոս
գտնուած լինելով օգտակար հա-
մարեցայ գրել հետեւեալ ծանօ-
թութիւնները : - Կիպրոս կղզին կը
գտնուի Միջերկրականի ափանց
մօտ : Ունի ընդ ամենը 160,000
բնակիչ , զոր կը կազմեն զանազան
հասարակութիւնք , և մանաւանդ
յոյնք՝ որք մեծամասնութիւն կը
կազմեն , Կղզւոյս գլխաւոր բեր-

քերն են ծխախոտ և խաղող . այս

վերջինքն կը շինեն օղի , գինի և
այլ ոգելից ըմպելիք , որք աստ
չորոյ չափ առատ և գիւրազին լի-
նելով տարակոյս չիայ թէ բովան-
դակ կղզւոյն յիշատակելի չենքե-
ներն , ոյց երկրպագուք են ամե-
նայն անձինք , առանց խտրու-
թեան չափու և հասակի , և մինչև
իսկ սեռի : Առաջին բանն , որով
Կիպրացի մը պիտի հիւրասիրէ
կամ պատուասիրէ մէկն՝ պատ-
ուական օղին է . հիւրասիրութեան
կամ պատուասիրութեան պարտ-
գայից մէջ սուրճի գործածութիւ-
նը սակաւագէտ է : Զուրն կարի
յոյժ անախորժ է . օղն՝ վատա-
ւող՝ առաւել աման տաք օրե-
րուն մէջ , որք սովորականէն շատ
կանուի կըսկսին և յորս մեղք և
այլ չարածի միջատք անկարելի
կընեն քաղաքաց մէջ բնակութիւ-
նը : Յայտնի է թէ 1878 թուա-
կանէն ի վեր , Միջերկր առժամայ
կառավարութեան ներքե է սոյն
կղզին , Թուրքիոյ և մեծին Բրիտա-
նիոյ մէջ կնքեալ յատուկ դաշնա-
դրութեամբ , Կղզւոյն քաղաքաց
չուկայից և փողոցներու մէջ չըլա-
գայնելու առեն , նորեկի մը ուշա-
դրութիւնը գրաւող բանն կը լինին
զօրքերն , որք ամենայն յարգա-
նօք և վայելչութեամբ կը վարուին
հասարակութեան հետ ու կը հըս-
կեն նորա անդորրութեան : Զօր-
քերը տեղացի են ու իրենց զին-
ուորական հագուստը գրեթէ թըր-
քաձեւ է . մարտու ու վայելչ կը
հագուին . օրէնք է որ ճերմակ
եղանակ բաթաթեն զօրաց ֆէսե-
րը . կառավարութիւնը այսպէս
ձեւած ու սահմանած է զինուորա-
կան հագուստը , ի նկատի առնը-
լով թէ թուրքեր մեծամասնու-
թիւն կը կազմեն զօրաց շարքին
մէջ : Իւրաքանչիւր զինուորի հա-
մար օրական շինքն մը կը վճարէ
կառավարութիւնը . այն է՝ 1 1/2
անգղիական ոսկի ամաթոշակ :
Ինչպէս ուրիշ ազգերէ և զանազան
տեղերէ նմանապէս մեր ազգէն
շատ հուժկու երիտասարդներ
թուրքիոյ այլ և այլ գաւառներէն
կը վազեն այս ի զինուորագրու-
թիւն . կղզւոյն մայրաքաղաքին
մէջ մերայիններէն 25 զինուոր կայ :
Զինուորագրութիւնը կամովին է .
նա որ կը փախաւի զինուոր գըր-
ուիլ , դժուարութիւն չկրնի բը-
նաւ . հերիք է որ առողջ կազմը
ուճքի վկայագիր ունենայ ի ձե-
ռին և 5 տարի ծառայելու պայ-
մանն ընդունի : Լիմասոլ , Լաւնա-
քա և Նիքոսիա՝ կղզւոյն գլխաւոր
միանգամայն նաւահանգիստ են :
Լիմասոլ 20,000 բնակչօք վաճա-
ռաչան և գեղեցիկ քաղաք մ'է :
Ունի կանոնաւոր փողոցներ , մա-
քուր շէնքեր և ծխախոտի քանի-
րիւր փողոցին , որ քաղաքին առա-

մը գործարան : Սոյն քաղաքին մէջ

թուրքեր շատ աննշան թիւ մը կը
կազմեն , իսկ հայք հազիւ 10-15
անձերէ կը բաղկանան , որք գաղ-
թական են և կը դրաղին ոմանք ար-
հեստով և այլք ծխախոտի գոր-
ծարանաց մէջ աշխատելով : Լաւ-
նաքա 15,000 բնակչօք քաղաք
մ'է , ոյր բազմամարդութիւնը ,
փողոցներու կանոնաւորութիւնը
և շէնքերու մաքրութիւնը թէպէտ
և չհասարարի Լիմասոլի բայց մայ-
րաքաղաքին շատ մօտ լինելով ա-
ռաւել նշանակութիւն ունի և ա-
ռաւել բանուկ նաւահանգիստ
դարձած է : Աստ ևս կան 10-15ի
չափ հայեր , որք նոյնպէս գաղ-
թական են և կը դրաղին առուտը-
րով , արհեստիւ և այլ աշխատու-
թեամբ . կառավարութեան դու-
ռը թարգմանի և գրագրութեան
պաշտօնով զբաղող մի քանի հա-
յեր ևս կան , մեծաւ մասամբ Կ.
Պօլսեցի : Աւելորդ է ըսել թէ սոյն
երկու քաղաքաց մէջ ալ չուն-
նիմք երկեղեցի և վարժարան : Լի-
մասոլէ 18 ժամէ հաղիւ , իսկ Լաւ-
նաքայէ և ժամէն ամենայն հան-
դարտութեամբ և հանգստու-
թեամբ կարելի է երթալ ի Նիքո-
սիա որ կղզւոյն մայրաքաղաքն է :
Բնակիչներն են՝ յոյն , թուրք ,
ասորիք , լատին և հայ : Յոյնք մե-
ծամասնութիւն կը կազմեն . սորա ,
ինչպէս կղզւոյն համայն յոյնք ,
թէպէտեւ մերայնոց նման թրքա-
խօս չեն , այլ իրենց խօսած յու-
նարէնը բոլորովին աղաւաղեալ է ,
այնպէս որ բնիկ Սլեմայի կամ
Պօլսեցի յոյն մը մէկ բառ իսկ
չհասկնար նոցա խօսածէն : Ունին
արական և իգական սեռի յատ-
կացեալ վարժարաններ և 9 եկե-
ղեցի , յորս նշանաւոր է Փանա-
րօմէնի անուն եկեղեցին , որ հո-
յակական և գմբէթաւոր է և յորմ
կը նստի կղզւոյն մեծաց Սրբե-
պիսկոպոսն : Յետ յունաց , թուր-
քեր կը կազմեն բնակչաց մեծա-
մասնութիւնը : Սօքա ևս ունին ա-
րական սեռի վարժարաններ և
բազմաթիւ մկիթի . այս վերջնոց
մէջ նշանաւոր է Այա-Սօֆիայի
մկիթին , որ իւր մէջ կրնայ պա-
րունակել 10,000 հոգի : Սոյն մըդ-
կրթի ի հնուան եկեղեցի լինելն
աներկբայելի կը համարուի , վասն
զի արտաքին ու ներքին կողմերը
ունի բազմաթիւ նշաններ . բաժ-
նուած է երեք թաղերու ի նշան
Ս . երրորդութեան , և իւրաքան-
չիւր թաղ շինուած է 12 խոշոր
սեանց վերայ , որք 6 առ 6 յայտ
յանդիման կանգնուած են ի նշան
երկոտասան Առաքելոց : Մնացեալ
բնակիչք՝ Հայք , Ասորիք և Լատինք
ունին մէկ մէկ վարժարան և եկե-
ղեցի : Բովանդակ կղզւոյն մէջ չկայ
հրեայ : Հայ բնակիչք են իբր 30
տուն : Սոցա թաղն կին է Վերթո-
րիա փողոցին , որ քաղաքին առա-

ձինն ու նշանաւորագոյն լինելը կը հասկցուի նոյն իսկ անունէն: Հայր կը զգարին արհեստիւ և առուարով: անգղացոյ մէջ կառու վարութեան դուռը բարձր պաշտօններու գլուխ անցած ազգային չկան, այլ Կ. Պոլսեցի և Երզնիսեցի բազմաթիւ հայեր են որ կառավարութեան դուռը աւագ թարգմանի և այլ բարձր պաշտօններու տէր եղած են: Հայր թրքախօս են և ունին մէկ փոքր այլ հոյակապ և փառաւոր եկեղեցի մը: բարձր զանգակատամբ: Սոյն եկեղեցիին ի սկզբան լատինա կան եկեղեցի մը լինելը կը հաստատեն նոյն իսկ եկեղեցոյ յաւտակի մարմարոնեայ քարերու վրայի լատինական լեզուաւ արձանագրութիւններն, որք մինչև ցայսօր որոշ կերպիւ կը կարգացունին: Թո՛ղ թէ եկեղեցոյ շինութեան ձևն ևս կը հաստատէ զայդ: Աւագ խորանի երկու կողմանց փոքրիկ խորաններն կը պակսին: պահարանը մի է և դուռ չունի: վերնատուն չկայ: երկաթեայ դուռ մը և վանդակապատ մը կանանց տեղն կը զատէ: Բաւական բնադարձակ ու մարտի է եկեղեցոյ բակը, յորում կը բովանդակին առաջնորդարանն՝ քանի մը խոցերէ բաղկացեալ: մէկ վարժարան, մի քանի խոցեր քահանայական և վարժապետական, դեղեցիկ աղբիւր մը և մէկ պարտէզ: վարժարանն, որ վարժանանց անունն կը կրէ, յոյժ չքեղ է և մարմարոնեայ յատակով զարդարուած հոյակապ շէնք մը, որ թէև կրնայ պարունակել աւելի քան 100 աշակերտ, այլ երկու սեռէ միանգամայն հազիւ 25-30 ուսանող ունի այժմ: սորա ևս առհասարակ մանուկ են, երիցագոյնը՝ 9-10 տարեկան: Տեղական կառավարութիւնը, կրթական գովելի հոգածութեամբ, 1 անգղ. ոսկի կը վճարէ ամէն տիւս՝ սոյն վարժարանի, առանց երեւի մի: ջամեւրու վարժատան ներքին բարեկարգութեանց և կանոնաց: միայն իւրաքանչիւր ամառ լիտեն ներկայ և բացակայ աշակերտաց ցուցակ մը պէտք է յղել կրթական պաշտօնատունը: Մայրաքաղաքէն 5-6 ժամու ճանապարհ հեռի գեղեցիկ մարգագետնոց և սքանչելի զեփեւ փոշի լեռան մը զագաթան վերայ յանուն Ս. Մարկարայ կառուցեալ վանք մ'իս ունինք: Կիպրոսի ազգայնոց հովուութիւնն ի սկզբանէ անտի երուսաղիմայ վանուց յատկացեալ լինելով՝ միաբաններէն 1-2 վարդապետք չեն պակսած սոյն վանուց մէջէն, և այսու վանքն բաւական արդիւնաւորութիւն ունեցած է երբեմն: իսկ այժմ բոլորովին լրքեալ ու անխնամ վիճակի մը ենթարկուած է: փոշուի և աղտեղութեամբ լի վայր մը դարձած է: քանի մը գաղթական գիւղացիք վանուց բարեբեր հողին վերայ երկրագործութեամբ կը պարապին և վանքը իրենց գիւղերային հանգրտան վայր ըրած են, մինչ յառաջագոյն վանահայրք ամենայն ջան ու ծիծի գործ դրած լինելով՝ միշտ պայծառ վիճակի մը մէջ պահելու համար վանքը, զոհած են յաճախ նոյն իսկ իւրեանց ինչքը, մանաւանդ 3 վանահայրք՝ վանուց ի նպաստ հասցի գոյացնելն իրենց բոլոր մտածմանց առարկայ

ընելով՝ թէ՛ ի կենդանութեան և թէ՛ յետ մահու իւրեանց նուիրած են բազմաթիւ տուներ, կրպակներ և ջաղացք, յորոց ցայսօր առաւել քան 250 անգղ. ոսկի զուտ հասցի կը գոյանայ: եկեղեցական արձանագրէն և ոսկեղէն անօթներըն, որք այժմ նիքոսիայի եկեղեցոյ խորանը և պատերը կը զարդարեն, նոյն վանուց ստացուածքն են: նմանապէս այն թանկագին գրքերն և ձեռագրերն, որք երկու թանգարաններ լեցուցած են նիքոսիայի ազգային վարժատան մէջ, երից վանահայրք գոյներն են, և այս ամեն շնորհաց հակառակ՝ Կիպրոսից ողբալի վիճակի մը ենթարկած են Ս. Մարկարայ վանքը: բաւական խելացի և երախտագէտ կը համարին զինք: Եանս՝ իւրաքանչիւր կիրակէի Ս. Պատարարի մէջ յիշատակել տալով՝ այդ երից օրհնեալ վանահայրք անուններն: Թող՛մը զայս: վանուց մեծահասցի կալուածները փոխան վերանորոգել աշխատելու, կը թողուն աւելի ու խորխուր վիճակի մէջ: գանուած են աշխարհի անձինք, որ չեն խղճած իւրացնել այդ կալուածներէ մի քանին, և արդէն մինչև ցայսօր ևս կայ մի ազգային, որ վանական կալուածներէ եզրղ տուն մը, յորում այժմ տեղացի քահանայն կը բնակի, կուղէ իւրացնել, և այս առթիւ դատավարութիւնը տեղի կուսնան կառավարութեան դուռը: Ազգային այն կալուածներ, որք փոքր ինչ վերանորոգութեամբ կրնան տարեկան առնուաղն 15-20 ոսկի եկամուտ բերել, տեղացոց ոմանց համար ձրի բնակարաններ եղած են: Տ. Եսայի Սրբազանի պատրիարքութեան տունն, Ս. Աթոռն Երուսաղիմայ բաւական աշխատած է իւր իրաւասութեան ներքեւ անցունել Ս. Մարկարայ վանքն հանդերձ կալուածային, սակայն տեղացիք բուն կերպիւ ընդգիծեցած են, և թողնով զերուսաղէմ, զիրենք ուղղակի Կ. Պոլսոյ թեմ համարած ու ըրած են, որով Ս. Աթոռն ոչ ևս իրաւունք ունեցած է միջամտելու և ձայն բարձրացնելու: Այս վիճակը տեւած է մինչև արդէ վեհապետեան Տ. Յորութիւն Պատրիարքի պաշտօնավարութիւնը, և այժմ, ըստ որոշման ազգային կեդրոնական վարչութեան, Կիպրոսի կրկին երուսաղիմայ թեմէն եղած է: Յուսարի է թէ Ամեն. Տ. Յորութիւն Ս. Պատրիարք Հայրն յայսմ հետէ կը հաճի ինկատի առնուել Կիպրոսի վիճակը: Ինչպէս կը տեսնուի, մեր Կիպրոսի ազգայինքը զովետից արժանի վիճակի մէջ չեն գտնուիր, մանաւանդ այնու զի դադարեալ չունին եկեղեցատիրութեան և դպրոցատիրութեան վերայ, Հակառակ մեծահասցի կալուածոց գոյութեան, իրենց վարժատան համար աղջիկ վարժուհի մը չեն բերել տար, և իրենց աղջիկները օտար վարժարաններ կը զրկեն, և որ աւելի ամօթալի է՝ իւրեանց ուսանող դասակաց գրքերը, թուղթերը և այլ դասական պիտոյքը եկեղեցոյ դարման կը հոգան: Կրօնական պարտաւորութեանց ճանաչման ու գիտութեան մէջ ևս տղէտ մնացած են: կղերականաց աշխարհամարտութեանց ճանաչման ու եկեղեցոյ մէջ դըրդ-

ութիւն ընել ամօթ կը համարին: գէթ մեռելոցի տօնի օրեր ննջեցեաց վերայ հոգեհանգստեան պաշտօններ կատարել տալ մեծ անպատուութիւն կը համարին: բայց որովհետեւ եկեղեցոյ դրամն ստատ է, և իրենք ալ աշխարհ շրջնոց բաներէ անորոշներէ են, գեղեցիկ գերեզմանատուն մը չինել տուած են: Անցեալ տարի ալ վարդապետ մը բերել տուած են ոչ թէ իրենց կրօնական պէտքերը մատակարարելու համար, զի երկար ժամանակէ հետէ ունին արդէն Եսայիեան Տ. Յովհաննէս Հօր նման բանիմաց քահանայ մը, այլ ի ցոյցս: Օր մը հարցուցի թաղական խորհրդոց անդամոց միմեմ թէ՛ ինչ պէտք ունենին վարդապետի, թէ աւելի լաւ չէր լիներ որ վարժուհի մը բերել տային և իրենց բոլոր ոյժը կրթական գործին նընդունին: Թաղական ազան պատասխանեց. « Զնամ՛մ, պիտի վարդապետ կէթիւրմիշ իսէք պաշտպիր շէյ իշիւն տէյիլ, անճաղ պաշտպիր պիր սիվիւնի պուլուն ունէ: » Սոյն վարդապետի դալըստեան պատճառաւ բազում բանիմաց և օգտակար անձինք բաշտպան են գործոյ ասպարէզէն, և ըստ ջանից վարդապետին կալուածութեան մի առժամանակեայ թաղական խորհուրդ, որ մի տարիէ հետէ կը դործէ ի քիչս աղջիկ: վանքի անդամը առ հասարակ տղէտ անձինք են և նիւթական և բարոյական աղբեցութեան զուրկ: Բերել տրուած վարդապետն ալ չատ լաւ դիտցած է չահել այս անձինքը: երբ ի նիստ կը գումարէ զանոնք, չմտանոր երբեք բերել տալ օրի և մէկտեղ խմել:

Կ. Պոլս. 3 Եռեւէ: - Բալուէն ստացած ստղդ տեղեկութեանց նայելով, այս տարի անխորհրդ ժամանակ տեղացած յորդառատ անձրեաց պատճառաւ հունձներն այնչափ բեղմնաւոր չեն, և եղածներն ալ գրէթէ որոմով խառն: Բալուէի միակ բազմամարդ գիւղն Հաւաւան այս պատճառաւ տրուել վիճակի մէջ է, որովհետեւ որոմը ցորեանին մէկ մասը գրաւած է: Այժմ այդ որոմախառն ցորեանին մէկ օշակը (2 և օշա) 13-14 գրուչի կը վաճառուի հրապարակին վրայ, մինչդեռ նախորդ տարիներ զուտ ցորեանը միևնոյն գնով և սակաւ ինչ տարբերութեամբ կը վաճառուէր: Թո՛ղ թէ Հաւաւանի երկրագործը այս տարի վաճառելու ցորեան ալ չունին սակաւութեան պատճառաւ: Նախորդ տարիներ գիւղացիք իրենց տարեկան ուսեսալը շտեմարանէն վերջ, մաս մ'ալ կը վաճառէին և գոյացած ստակով տնակին ալ և այլ պիտոյք կը հոգային: բամպակի և շուշմայի տունները այժմ աղէկ կերելին: Եթէ յապաղային մարտնեքու հարուածէն անքիւս մնան, ըստ բաւականի արգասիք կը մատակարարեն: Խաղողն ալ սակաւ է և ժանդոտութիւն պահպան այս տարի Հաւաւան վերջապէս այս տարի Հաւաւան վաճառելի և ոչ ինչ ունի, վասն զի եղածն հազիւ գիւղին ազգայնոց կը բաւականանայ: չաւաւանի արեւելեան հիւսիսային կողմը և մէկ ժամ հեռաւորութեամբ կը գտնուի քրդաւանի ֆիւրիւմ գիւղը, որ գրէթէ 50 տուններէ

կը բաղկանայ: Գանի մ'ամիս յառաջ ոճիր մը տեղի ունեցաւ ջաղացքի մը մէջ: այն է՝ ջաղացական Մովսէս՝ ծերունի մարդ մը սպանուեցաւ: Այս սպանութեան հեղինակ կը կարծուին Բիւրիւմի քրդաց ոմանք: Այժմ, Հաւաւան անդորր վիճակի մէջ է: այդպիսի դէպքեր չեն պատահիր արդ՝ տեղացի կառավարութեան ձեռք առած աղբեցիկ միջոցներու շնորհիւ: վահան

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը տակաւին Պատրիարքարան իջած է Մարքի գիւղի բնակարանէն: Դատական և կրօնական գործոց վանք: Նախարարն բարձրագոյն հրամանաւ երկու պաշտօնագիր ուղղելով առ Նորին Բարձր Սրբաղնութիւնն, առաջնով ըստ որոշման նախարարաց խորհրդոց պատասխանած է եկեղեցական Համագումար ժողովոյ կողմանէ մատուցեալ հանրագրին խնդրոց, իսկ երկրորդով ծանուցած է թէ՛ այդ խնդրոց նկատառման պատճառաւ հրաժարման տեղի մնացած չէ: Ս. Պատրիարք Հայրն անցեալ շաբաթ օր ընդունելով այս երկու պաշտօնագիրներն՝ առաջինն յղեց առ եկեղեցական Համագումար ժողովը, իսկ երկրորդին համար փութացաւ պատասխանել ծանուցանելով թէ իւր անձնական առողջութեան խանգարման, և՛ առաջին հրաժարագրին մէջ նշանակվող պատճառներով անկարող կը գտնուի պատրիարքական պաշտօնը շարունակել: Պատրիարքարանի գործակատար Էֆէնտին երեքշաբթի տարաւ այս հրաժարագրին առ վանք: Նախարարն:

Քաղաքական ժողովոյ տեսնակեան Էֆէնտին այ անցեալ շաբաթ օր Բարձր. Մեծ Եպարքոսին ներկայանալով՝ ազգային ինչ ինչ խնդրոց վերաբերեալ զիր մը մատուց:

Երեքշաբթի Կրօնական ժողովը առանձին նիստ ընելէն ետքը, Քաղաքական ժողովոյ հետ ալ խառն նիստ ըրաւ, և խորհրդակցեցան ազգային կարեւորագոյն խնդրոց վերայ ընդ նախագահութեամբ պատրիարքական Գեր. Փոխանորդէ: Այս նստին մէջ որոշուեցաւ չընդունել Սրբանի վանահայր - առաջնորդ Փաթարեան Գեր. Յովհաննէս վարդապետի հրաժարականն, և յորդարանաց գիր ուղղել առ Տ. Յակոբ քահանայն Սրբանի, որ գծաւարութիւններ չյարուցանէ Նորին Գերապատուութեան դէմ:

Եկեղեցական Համագումար ժողովը նիստ ըրաւ երէկ: Ներկայ էին Խրիմեան, Իզմիրլեան, Սրբաւնտեանց և Ալէքսանտրեան Սրբազանք և 23 վարդապետ և քահանայք: Կարգադրեցան Ս. Պատրիարք Հօր հրաժարագրոց պատճէնը, և եկեղեցական առաւանջնորդ հանց խնդրոց համար դատական գործոց վանք: Նախախորհրդի հետ: Մնաց որ, իւր շահը կը պահանջէ չդրուել դըրացի նահանգի մը ժողովրդեան մէկ մասին միտքը, որովհետեւ յայդմ պարագային՝ կրնայ վախճալ զրդութեան մը հակահաստատուն իւր իսկ հայաբնակ նահանգներուն մէջ: Լրագիրը ոմանք ծանուցած են նմանապէս թէ թուրքիոյ հայք ձեռնարկութիւն մը ըրեր են ուս կառավարութեան մօտ, որպէս զի քթեր զըրկուին զիրենք յօրժօտօքսութիւն դարձունելու համար: Բոլոր այս զրոյցը հրապարակ կը հանուին օտարաբնակ հայերէ, որոց ընկացքը մեծածայն կը մերժեն իրենց կրօնակիցը՝ հաւատարիմ հպատակը վեհ. Սուրբանի: »

նաւ հեռագրով ի Բերա իւր բնակարանն հրաւիրելով Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն, բանակցեցաւ Նորին Սրբաղնութեան հետ, ի ներկայութեան արտաքին գործոց նախարարի խորհրդական վանք: Վահան Էֆէնտին:

Սրբաբերդէն ի Կարին հասեր է Տ. Ղևոնդ. եպիսկոպոս Շիշմանեան, որում՝ ինչպէս զրած եմք, յանձնուած է Կարնոյ վիճակի պատրիարքական փոխանորդութեան պաշտօնը:

Յաւելով կրմանամբ թէ Գեր. Տ. Խորէն Ս. Սրբեպիսկոպոս Նար. Պէյ հեռագրացած է ի Ս. Էջմիա: Ժին, ուր՝ Տիգրիսէն մեծայիշատակ Ստանաստեանցի յաղարկաւորութեան հանգէն ետքը գնացած էր ու խորհուրդ, և ոչ թէ պաշտօնով մը՝ որպէս կը կարծեն ոմանք: Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն արդէն զրած է առ վեհ. Հայրապետն թէ ո՛ր և է պաշտօն յանձնուած չէ նմա Ս. Էջմիածին համար:

Կարնոյ Կրօնական և Քաղաքական ժողովը՝ որ հրաժարագիր զրկած էին ի Պատրիարքարան, յանձն առին շարունակել իւրեանց պաշտօնը՝ ըստ յորդրանաց Կեդրոնական վարչութեան:

Իւսկիւտարի Ս. Կարապետ եկեղեցիէն գողցուեր են հինգ շաբթի գիշեր չորս Մասունք, որոց միայն մի աղամանդաղարդ, և միւսներն պարզ արծաթապատ են եղեր, 50-60 լիւրայի արժէքով: Ոստիկանութիւնն սկսած է խուզարկել գողերն ու գողները գտնելու համար:

Ստամբուլի պատժական նախկին դատարանի անդամ Մեծ. Գրիգոր Էֆէնտին թողաւորեան՝ որ ընտանեօքն հանդերձ մայրաքաղաքս եկած է արձակուրդով, մէկ երկու շաբաթէ ետքը կը վերադառնայ ի պաշտօնավայրն: Թուրքական Էֆէնտի բնիկ Ալիեցի է: Երկար ժամանակէ հետէ մեծ յաջողակութեամբ կը գտնուի կառավարական զանազան պաշտամանց մէջ:

Փարիզի Վեհ. Լրագիրը զըրած է հետեւեալը: « Լոնտոնէ տրուած այն լուրը, իբրեւ թէ Ռուսիոյ և Անգլիոյ մէջ համաձայնութիւն գոյացեր է ի մասին հայկական խնդրոց և ուստական գրաւման մը պատահականութեան, բոլորովին չինձու և անհիմն է: Ռուսիա բարեկամական յարաբերութիւններ կը տածէ թուրքիոյ հետ: Մնաց որ, իւր շահը կը պահանջէ չդրուել դըրացի նահանգի մը ժողովրդեան մէկ մասին միտքը, որովհետեւ յայդմ պարագային՝ կրնայ վախճալ զրդութեան մը հակահաստատուն իւր իսկ հայաբնակ նահանգներուն մէջ: Լրագիրը ոմանք ծանուցած են նմանապէս թէ թուրքիոյ հայք ձեռնարկութիւն մը ըրեր են ուս կառավարութեան մօտ, որպէս զի քթեր զըրկուին զիրենք յօրժօտօքսութիւն դարձունելու համար: Բոլոր այս զրոյցը հրապարակ կը հանուին օտարաբնակ հայերէ, որոց ընկացքը մեծածայն կը մերժեն իրենց կրօնակիցը՝ հաւատարիմ հպատակը վեհ. Սուրբանի: »

Մայրաքաղաքում մէջ հրատա-
րակուող Միջանկն թուրք շա-
բաթի մերթի մէջ, Գումաշապուրի
Մայր Եկեղեցւոյ ծանուցեալ գէ-
ղին առթիւ, Բաղաքական Տեսու-
թիւն վերնագրով անցեալ հինգ-
շաբթի տեսնուած յօդուածի մը
թարգմանութիւնն է հետեւեալն։

«Պայրամի առաջին օրը ի Գումա-
շապուր հայոց Եկեղեցւոյ մէջ տեղի
ունեցած ցաւալի գէղք մը, - որոյ ի
պատմութիւնն օսմանեան աղանց կըրկ-
նութիւնն՝ հաստատապէս կը յու-
սամը թէ, հեղինակը անգամ չպիտի
կրնան պատշաճ դատել, - իրիւկ նոյն-
կար ինչ՝ Հայոց հաւատարմութիւն
ամբողջութեամբ և թողութիւն
խնդրելուն, իսկ ուրիշ օսմանցոց ալ
ապրութեան և վշտին պատճառ ե-
ղած է։

«Դէպքին երեւոյթն ու եղանա-
կը այնչափ զարմանալի է որ եթէ
նախնական զրոյցը և վերջին քննու-
թեանց արդիւնքն առաջի աշաց չըլի-
նէին, կըսեալատեալ կարող անձինք,
հպատակութեան տարրական գեղ-
մանց տէր, և մարդկային ընկերու-
թեան էական պայմանաց տեղեակ ե-
ղողներն՝ անտարակոյս եմք թէ, պի-
տի հարկադրութիւն վարանիլ իրիւկ ե-
ղելութիւն համարելու համար գործն։

«Արդարեւ անխմայտ, անհաշի և
աննպատակ խռովութիւն, բայց խը-
ռովութիւն ըստեղծ այդ ծայրայե-
ղական շարժումն եթէ երբեք քանի
մը օտար գործիքներու խռովարարու-
թեան շնորհիւ արդիւնքն ալ լինի, ո՞ր
պէս գէղի ի լաւն մեկնելու է, և ո՞ր
որոնելու է արդարացեալ կէտն։

«Ի՞նչպէս թէ և օսմանցոց համար
ցաւոց պատճառ է, բայց ո՞րմ անկ է
ցաւոց մեծ մասն, ո՞րք առաւել պար-
տին պահանջել պատճառ եղողներուն
արժանաւոր պատիժն ու ուղղութիւ-
նը. նախ քան զամենայն ո՞րոց գո-
հութիւնն ու հաւանութիւնը գրաւե-
լու է այսպիսի կրկնեալ գէղքերու
պատճառաւ կառավարութեան պար-
տակատարութիւնն՝ որ բնական է։

«Ըստ կարծեաց նուազագոյն
մեր, ի նկատի առնելով անցեալ և
ներկայ պարագաներն՝ Հայոց Ազգին
պարտ է քան զամենայն նախադաս
լինիլ ի մասին յայտարարութեան
վշտի և ցաւոց, դարձեալ բնականա-
բար Հայ ժողովրդեան պարտ է՝ խը-
ռովարարաց օր յառաջ արժանաւոր
և օրինակելի կերպիւ պատժուիլ տես-
նելու համար նախադաս գտնուիլ, ո-
րովհետեւ՝ յայտնի է թէ՛ ինքնաճա-
նաչ մասն չպիտի կրնայ բարեք հա-
մարուեն ու հայեացք ունենալու հը-
նարաւորութիւն և պատշաճութիւն
նկատել յիշեալ տխուր գէղքին պատ-
ճառ եղողներուն համար։

«Մեր քաղաքային նոր հաստա-
տութիւնը և կարգադրութիւնը՝ ժո-
ղովրդոց մէջ ըստ օրինի և կանոնաց
իշխող և իշխեցեալ կամ Հարստահա-
րող և Հարստահարեալ յարաբերու-
մանց հնարաւորութիւն թողած չեն
ի հիմանց։ Համայն օսմանցը՝ նորին
վեհափառութեան արդարապիւրու-
թեան շնորհիւ մի են ի մասին իրա-
ւանց, պարտուց, արտօնութեանց
ու պատուոյ։ Մանաւանդ եթէ խել
մը նուրբ հետազոտութեամբը ջանք
լինի տարբերութիւն գտնելու հա-
մար, յայտնի է թէ՛, հետեւանքը՝ ար-
եան սուրբէ ազատ գտնուող համայն
ոչ-մասնատկանաց նպատաւոր խօսք
մը չպիտի կրնայ լինել։

«Մասնաւորապէս, Հայոց Ազգը
կարի յոյժ առաւել արժանացած է
պատուոյ և մեծարանաց։ Նոյն ջա-
նից և արժանեաց առջև բաց են կա-
րեւորագոյն նախարարութիւնը, նա-
խարարութեանց խորհրդականու-
թիւնը, օսմանեան գետնաւորութիւնը,
Առաջաժողովը (Ա.յան) և Պետական
խորհրդը (Շուրայի Տէվլէթ) անդա-
մալցութիւնը, բարձրագոյն դատա-
րանաց նախագահութիւնը, ընդհա-
նուր դատարանութիւնը, այն է՝
պետական բարձրագոյն պալատը։

«Ո՛չ ոք կը պնդէ թէ կայսերա-
րան երկրին ընդհանուր բարօրու-

թեան ու անդորրութեան համար
պէտք եղածներն տարողովին ի գործ
դրուած են։ Անուրանալի է թէ երկ-
րին մէջ անվայել ընթացից վերջ տալ
կարելի եղած չէ տակաւին։ Բայց եր-
կու հիմնաւոր պատճառ եւ ոչ ուրեք
խօսելու պատշաճութիւն կը թողուն։
Առաջինը՝ Նորին Վեհափառութեան
երջանիկ գահակալութեան հետեւ, բո-
վանդակ անկարգութեանց պատճառ-
ները բառնալով՝ բաղձացեալ բարե-
կարգութիւններն օր յառաջ գոյա-
ցունելու նպատակաւ կառավարու-
թեան ունեցած փութալնութիւնն
է։ Միւսը՝ դեռ ևս անվերջ միացած
անհաճոյ պարագայից չէ՛ թէ ժողո-
վրդոց միայն միւսմ ալ ընդհանրու-
պէս ամենուն, այն է՝ որքան Հայ ժո-
ղովրդեան նոյնքան մասնատկանաց
վերայ ալ աղքատութիւն ընկնէ։

«Այս տեսութեամբ, ներկայ վի-
ճակին մէջ գլխաւորաբար Հայոց բը-
նաւ արդեւ չկայ՝ Հայրենիք և Պե-
տութիւն մեծակշիւ բաւերով օսման-
եան Հայրենիքն ու օսմանեան Պետու-
թիւնն իմանալու, պետութեան բա-
րեքատութեան և անդորրութեան
համար անկեղծաբար և անձնուիրա-
բար ջան ի գործ դնելու, և ասոր
հակառակ շարժումներն իրիւկ վատ
խռովարարութիւն նկատելով ջնջել
աշխատելու։

«Ներկայ վիճակին մէջ անգոյ ե-
ղող արդեւ անցեալի նկատմամբ
գոյութիւն ունի՝ պատմութիւնն ակ-
նեւն է։ Թո՛ղ ի նկատի առնուի ու-
շի ուղով։

«Որպէս մեծարանօք կը դիտեմք
ընդհանրապէս նախնի աղանց քաղա-
քակրթական նախնի ծառայութիւն-
ներն, նոյնպէս Հայոց ալ քաղաք-
կրթական անցեալը համար կը ծա-
ւիմք. բայց կը պնդեմք թէ իւրեանց
անցեալն չկրնար նպատաւոր լինել
արտաքոյ օսմանեան միութեան քա-
ղաքական յատուկ գոյութեան մը ե-
րեւակայութեան, և դժուարութեան
չեմք կրնար հաստատել զայն՝ յենկով
պատմական անցից նման վերջնական
ապացոյցներու։

«Ըստ իրաւանց սրոյ», որպէս
կանուանեն, առ ոչինչ կը դրուին իդ-
ձերն ու ձգտումներն այն աղբիւր,
որ թէ և յաղթութեանց ու աշխար-
հակալութեանց պատմութեամբը զօ-
րաւոր եղած և քաղաքական օրինա-
ւոր կազմակերպութիւն ունեցած է,
բայց պատերազմական ասպարէզին
մէջ ուրիշ աղբիւր մը յաղթեալ և նո-
րա սահմանին հետ միացուցեալ է։
Եւ եթէ ժամանակ ալ անցած է՝ իւր-
բն վճարեալ եղելութիւն կը նկատու-
ի։ Նաեւ անմեղադրելի կը լինի
յաղթողն՝ եթէ յառաջ հանրային մի-
ութեան, վարակեան դիւրութեան և
յանուն խաղաղութեան ասպարէզու-
թեան, զանց առնու պարտելոյն ցե-
ղային և աղբիւրին սովորութիւններն
ու գրութիւններն, Եւ անոն ներկայ
քաղաքակրթութեան դարուս մէջ օ-
րինակը կան ի Գերմանիա, Աւստրիա
և Ռուսիա, և մասամբ իւրեք Հայոց
անգամ կը վերաբերի։

«Եթէ քննուի Օսմանեան պատ-
մութիւնը, չկայ այսպիսի չքմեղանք
որոնելու տեղի տուող գէղք մ'ան-
գամ։ Օսմանցիք վարձան չտուին հայ-
կական իշխանութեան մը, որպէս Օս-
մանցիք, նոյնպէս և յառաջ քան զՕս-
մանցիս Հայոց իշխող Սէլէուզեանք
և Ասպասեանք ալ չհանդիպեցան ան-
կախ Հայաստանի մը։ Ասկէջ 2000
տարի յառաջ, Տիգրան անուն պա-
րագլուխ մը անձնական ջանքերն յա-
ղեցեալ իշխանութիւն կազմել, բայց
նա ալ յետ սակաւ միոյ՝ Հռոմայ հը-
րամանատարներէն Լուկիլլուսի 11000
հոգիէ բաղկացեալ բանակէն յաղթը-
ութեամբ խոնարհած է ի հպատակու-
թիւն Հռոմայ։

«Նոյն օրէն հետեւ Հայոց բնակա-
նիկը՝ նախ Արևմտեան, ապա Ա-
րևելեան Հռոմայ, Ապոստոսեան և Մե-
լիքաց, և ի վերջոյ Օսմանեանց նա-
հանգաց կարգէն եղած չեն։ Հետե-
ւաբար պատմականութեան համար Սը-
րոյ իրաւունք ըստուած փոստն ան-
գամ յարմարութիւն չունի։

«Գաղով, հպատակներն՝ յանուն

միութեան և խաղաղութեան՝ ի մի
մարմնացունելու համար տեղի ունե-
ցած ձգտմանց, օսմանեան պետու-
թիւնն աշխարհի վերայ ապաքին ան-
ղուգական հանգիստացած է յարգա-
նօքն որ ունի առ աղբիւրին սովորու-
թիւնն և իրաւունք։ Յայտ մասին յե-
տանաջ են ձիգվիլից ու Մորմնաց
ընկերութիւններն հաղածող ու ար-
տաքող գաղղիական և ամերիկեան
հանրապետութիւնք անգամ։ Հայք
որ միայն հարկւր հաղարներ էին օս-
մանեան վարչութեան հայրական հո-
վանաւորութեան ներքև ապատա-
նած ատեն, այսօր միլիոններ եղած են,
և ատենին բարեկեցութեան և ան-
դորրութեան կողմանէ ալ մահմետա-
կաններէն անգամ յառաջագէտ են։

«Հետեւաբար՝ Հայ ժողովրդեան
նուիրական պարտաւորութիւնն է չորս
ձեռք վարել օսմանեան պետու-
թեան։ Չեմք ուղեր տարակուսիլ թէ՛
Հայոց առաջանին և մասնաւոր ան-
հատը կառավարութեան պաշտօնա-
կարներէն աւելի ջանք ու խնամք պի-
տի ցուցնեն՝ այդ պարտաւորութեան
մէջ թերանալով, օտար խռովարարու-
թեան գործիք եղող և կամ պակա-
սամութեամբ ի խռովարարութիւն
յանդգնող քանի մը խելացեղներուն
տատիկ և օրինակելի եղանակաւ պատ-
ժուելուն, և այսուհետև այսպիսի
անհաճոյ անցից տեղի չունենալուն
համար։ Այսինքն՝ յանուն միացեալ
և նուիրական հայրենեաց անդորրու-
թեան և բարօրութեան, հոգւով կը
փափաքեմք միութարակ ալ մի վճռով
թէ՛ այս տխուր անցքին պատասխա-
նատուութիւնը չվերաբերի բովան-
դակ ժողովրդեան Հայոց։»

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Պէրլինի օսմանեան դեռպան
Թէվֆիգ փաշա անցեալ շաբաթ
երեկոյ մայրաքաղաքս հասնելով՝
ուղղակի կայսերական պալատը
գնաց և ապա այցելեց առ մեծ
Եպարքոսն և առ նախարարն ար-
տաքին գործոց։

— Բ. Դուռն չընդունեց Յու-
նաց Ս. Պատրիարքին հրաժարա-
կանն, և պատասխանեց նոյնա ե-
կեղեցական առանձնաշնորհմանց
խնդրոց ալ։ Պատրիարքը կը պն-
դէ իւր հրաժարականին վերայ, և
աղբիւրին ժողովը յանձնաժողով
մը կազմեցին՝ Բ. Դրան պաշտօնա-
գրին համար պատասխանագիր մը
պատրաստելու պաշտօնով։

— Կրտսի թէ Տիարպէթիւրի կու-
սակալ Հասան պէյ ի Կ. Պոլիս
կոչուած է։

— Կարնոյ նորնտիր կուսակալ
Հասան Խայրի փաշա պաշտօնա-
տեղին հասնել և կայսերական հը-
րովարտակը կարգացուել է սովոր-
ական հանդիսիւ։

— Լրագրական վերատեսչու-
թեան կողմանէ կիրակէ թուրք
լրագրաց միջոցաւ հրատարակեալ
էր հետեւեալ հերքմանագիրը։
«Տէյի Նիւզ (Լոնտոն) լրա-
գիրն՝ իւր հրատարակած մէկ
հեռագրին մէջ, սրոյ համար կը-
սէ թէ Երևանէն ստացած է, ծա-
նուցած է թէ Մշչ շրջալայքը
քուրդք ուղած են իւրը տանիլ
Հայ հարս մը, թէ՛ յայդմ պա-
հու կուր տեղի ունենալով Հայոց
և քրդաց մէջ, երկու կողմանէ
մէկ քանի հոգի մեռած են, և թէ՛
60ի չափ Հայք բանտարկեալ են։
Կայսերական կառավարութիւնը
տեսնելով զայս, անմիջապէս քն-
նելով փախտակտանաց, և հար-
կադրուելով ի դէն դիմել, յիշեալ
աւագակապեան և ուրիշ երկուքն
սպաններ և երկուքն ողջ բռնե-
ր են, իսկ միւս երկուքն անյայտ ե-
ղեր են։

— Անցեալ շաբաթ զիւրի ի
Մեծ կղզի 17 տուն և ատարձա-
վածաւ խանութի մը կէսը պա-
րկցան։

— Կիւրակէ ի Ֆէրի գիւղ գոն.
եաքի և հողէ անօթոց դործարան
մը միսիւր դարձաւ յարակից շէն-
քերոջի, կարասիներով ու վա-
ճառքներով։ Իւր 3000 լիւրայի
միսս։ 1600 ոսկի ապահովագը-
րեալ է եղեր։

— Իւսկիւտարի շոգենաւուց
միջին մէջ առաջին կարգի ուղեու-
րաց մին լրագրի ընթերցմամբ
զբաղած ատեն, պաշտօնետն մօ-
տենալով տոմսակին կէսը կուգէ.
և ուղեւորն առանց ընթերցումն
ընդհատելու՝ տոմսը կուղղէ առ
պաշտօնետն. յայնժամ ուղեւորն
յանկարծ սուր ճիչ մը կարձակէ.
պաշտօնետն՝ փոխանակ տոմսին
ծայրը կտրելու՝ նորա մատին ծայ-
րը կտրեր է։

— Տրապիզոնի գաւառական լը-
րագիրը կը գրէ թէ՛ նահանգին
իշխանութիւնը հրամայած է գը-
րաւել մասնաւորաց ձեռքը գըտ-
նուած զինուորական հրացաններն,
և թէ Օրտուր գաւառակին մէջ
8 Մարդիկ հրացանք գրաւուած
են։

— Բորթուկալի կառավարու-
թիւնն, որ ցարդ դեռպան չունէր
ի Կ. Պոլիս, դեռպատմութիւն հաս-
տատեց և այս պաշտօն յանձնեց
Պ. առ Սանթէթրոյի։ Այս նորըն-
տիր դեռպանն եկաւ մայրաքաղա-
քս, Օգոստ. Սուլթանին ներկա.
յացաւ, և իւր պաշտօնագրոց
հետ Բորթուկալի թագաւորէն բն-
ծայեալ պատուանշան մը մատուցոյ։

— Օգոստ. Սուլթանին իմանալով
որ խանդարի տրոց վարձակալը
անխտիր կառնուն ոյդ տուրքն և
կը միասին աղքատ արհեստաւո-
րաց, հրամայած է որ ըստ ա-
ռաջնոյն ըստ կամ լինի այդ տուրք
— Ներքին գործոց նախարա-
րութիւնը գրած է ամեն կողմ թէ՛
թագապետութեանց նախագահք
և անդամք պարզ ոճիւններու հա-
մար հանրային դատարանաց առ-
ջիւ պիտի դատուին, իսկ պաշտօնի
վերաբերեալ խնդրոց համար ի.
տարբէր ժողովոց առջիւ։

— Ռուսմանիոյ արքայն լուստնը-
կարներ պարունակող Ալպոմ մը
նուէր զրկեց առ Օգոստ. Սուլ-
թան։

— Շիմանեան Անտոն և Կէլի-
պոլուի երեւելիներէն Հասան Է-
ֆէնտի. Կ. Պոլսոյ կողմը Պալըզ-
բաղարէն մինչև Մեծ չուկայ,
Բարմազ-գաբու, Թիւնէլ շինելու
արտօնութիւն խնդրած են, և
քննութեան ենթարկուած է խըն-
դիւն։

— Պրուսայի գաւառական լը-
րագրէն կիմայուի թէ Գէթթա-
հիոյ Ուշագ և Գէթթուս գաւառա-
կաց մէջ չորս հանք գտնուած, և
առաջնոյն մէկն մի օխային մէջ 3
տարմ զուտ ոսկի տեսնուած է։

— Մամուռնի բանտէն 7 բան-
տարկեալք յաջողեւ են փախչիլ,
որոց մէջ է եղեր Կիւզէլ Ահմէտ
անուն հոգակաւոր աւագակապետ
մը։ Ժանտարմաքը հետամուտ լի-
նելով փախտակտանաց, և հար-
կադրուելով ի դէն դիմել, յիշեալ
աւագակապեան և ուրիշ երկուքն
սպաններ և երկուքն ողջ բռնե-
ր են, իսկ միւս երկուքն անյայտ ե-
ղեր են։

— Գոնեայի Պողոքը գաւառաւո-

կի և շրջակայից մէջ բուռն երկ-
րաշարժք պատահել են այս օրե-
րս։ Նալը-Հիւսք, Սարտի, Օղ և
Երթողան գիւղից մէջ բաղմաթիւ
բնակարանք վրէր կամ ծանրա-
պէս փնտուել են։ Տղայ մը վը-
լատակաց ներքև մնացեր է, բայց
չուտով հասնել աղաւտեր են։

Պատահանք, Աստիան, Պաշտօն և
Պարգեւ։ - Բերայի կառավարիչ
անուանեցաւ Հիւսէյին Հասիպ Է-
ֆէնտի, որ Բերայի թագապետ
էր։ - Օտար մամուլը դիւանի տնօ-
րէն Մահմուտ պէյ, Բերայի թագա-
պետութեան պետ կարգեցաւ Պա-
լայի աստիճանաւ։ - Իւլայի երկ-
րորդ աստիճան՝ Աբրահամալու ոյ
երեւելիներէն Բասիմ պէյ, - Սա-
նիյէի երկրորդ աստիճան՝ Աբրիս
նուալուոյ երեւելիներէն Վասիֆ
պէյ, - Սալիսի աստիճան՝ Կիւ-
միւշիանէի քաղաքային բժիշկ Սա-
տըգ Մուսթաֆա Էֆէնտի և Սե-
ւերեկի քաղաքային բժիշկ Յարու-
թիւն Գրիգոր Էֆէնտի։ - Չոր-
րորդ աստիճանի Մէհմուդէ՝ Գա-
րսի գաւառի հաշուակալ Վա-
հիպ Էֆէնտի։ - Սանիյէի երկ-
րորդ աստիճան՝ Սպարապետու-
թեան Դրան վաճառականներէն
Կիւլպէնիկեան Յովհաննէս Էֆէն-
տի։ - Սալիսի աստիճան՝ Խոտ-
րէի Մախսուտէի գլխաւոր գործա-
կալ Միւրտիլ Էֆէնտի։ - Հինգե-
րորդ աստիճանի Մէհմուդէ պատ-
ուանշան՝ Տէրսիմի յեղապետե-
րէն Հիւսէյին, Մէհմէտ, Եու-
սուֆ, Խամայիլ, Սիւլէյման, Հիւ-
սէյին, Հասան, Էյուպ, Բաշ, Տու-
րուտ, Հասան, Սիւլէյման և
Խամայիլ աղայից։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

— Պեղելոյ կառավարութեան
պաշտօնական լրագիրը հետեւեա-
լը հրատարակել են Գերմանիոյ
կայսեր համար։ - Եւ Պեղելոյ իւր
յոյժ առաճատ բնակութեան ա-
տեն առ ինքն մօտեցողներն ըս-
քանչապոյ իւր մօտեցողական յա-
րաբերութեամբ. խաղաղութեան
կը բաղձայ, խաղաղութիւն կուգէ
և կը նկատէ թէ ամենուն իրա-
ւունքն յարգելով պէտք է ապա-
հովել խաղաղութիւն. իւր հա-
մողմն է թէ պէտք է որ այս-
պէս լինի ամէն վեհապետաց աշ-
խարհակարական ընթացքն։

— Կրտսի թէ մայրաքաղաքի
առասական դեռպան Պ. Ներխու-
վի պիտի յաջորդէ ուրիշ մը, թէ
այդ յաջորդն պիտի բերէ առ Բ.
Դուռն ուղղեալ կարեւոր գրու-
թիւններ, և թէ՛ Եւրոպիոյ առ-
սական դեռպանաց ոմանք ալ պի-
տի փոխուին։

— Լոնտոնէն հեռագիրը կը
հաւաստեն թէ՛ Անգղիոյ նախա-
րարաց մէջ փոփոխութիւններ պի-
տի լինիլ ի մօտոյ։

— Կովկասու կուսակալին հրա-
մայուել է պաշտպանել և նպաս-
տել՝ բաղմալարատ վիճակի մէջ
անգը դիմող ամէն դաղթական
ընտանեաց։

— Ըստ նորագոյն վիճակագը-
րութեան ի Գերմանիա, որ և՛
միլիոն բնակիչ ունի, 30000 բը-
ժիշկ կայ. ի Գաղղիա՝ որոյ բնա-
կիւն 38 միլիոն են, 11995 բժիշկ
կը գտնուին. իսկ ի Միացեալ Նա-
հանգ՝ որոյ բնակիչք 60 միլիոնէն
աւելի չեն, մինչև 100000 բժիշկ
կան, և այս առաւելութեան

